

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'NİN NİTELİĞİ ÜZERİNE

Son tartışmalar sırasında ortaya atılan ve tartışılan bir soru da, Türkiye İşçi Partisi'nin sosyalist bir parti olup olmadığıdır. Kendilerini milli demokratik devrimci veya proleter sosyalist veya proleter devrimci diye adlandıran bazı gruplar ve kişiler bu soruyu sorup, “değildir” cevabını vermektedirler. Buna gerekçe olarak ileri sürdükleri görüşler kısaca şöyle özetlenebilir:

1. İşçi sınıfının sosyalist partisi, işçi sınıfının iktidarını öngörür, TİP ise işçi ve emekçi sınıflar iktidarından söz etmektedir.
3. Toprak reformu sosyalist bir reform değildir, bir burjuva reformudur. Toprakta özel mülkiyetin yayılması sonucunu verir.
3. Bütün üretim araçları kamulaştırılmayacak, özel sektör muhafaza edilecektir. Oysa, sosyalizm, üretim araçlarının kamulaştırılmasını gerektirir.

Bunları sırasıyla ele alalım.

1. Sınıf iktidarı kavramını açıklığa kavuşturmak gerek. Hiçbir sınıf tek başına iktidara gelemez ve iktidarını sürdüremez, örneğin, burjuvazinin iktidarı sadece burjuvaziye dayanmaz, orta ve küçük burjuvaları ve hatta işçi sınıfının bazı kesimlerini kendi ideolojisi, politikası peşinden -gerektiğinde çeşitli ölçülerde tavizler vererek- sürüklemek suretiyle iktidarı elinde tutar. Ama buna burjuvazinin iktidarı denir, çünkü devletin politikasına, milli ekonomiye hâkim durumdadır, işler onun ideolojisine ve çıkarlarına göre yürütülür.

İşçi sınıfının iktidarı da sınıf temeli, toplumsal güçler temeli olarak işçi sınıftan daha geniş bir tabana oturur. Sosyalist iktidarda işçi ve yoksul köylü sınıflar arasında bilinçli ve programlı bir ittifak vardır. Kendi küçük toprağına, dükkânına veya tezgâhına sahip köylü-kentli emekçi sınıfların da desteği kazanılır. Hele, emperyalizmle bütünleşmiş, az gelişmiş kapitalist ülkelerde bu sınıflar işçi sınıfının politik hareketini ve sosyalist iktidarını desteklemeye -objektif şartların itelemesiyle- daha yatkındırlar, işte iktidarın dayandığı bu geniş yelpazeli sınıf tabanı açısından işçi ve emekçi sınıflar, özellikle işçi-köylü iktidarından söz edilebilir ve edildiği zaman da bir anlam kastedilir. Ama sınıf tabanı işçi sınıftan daha geniş olan bu iktidar izlediği politika açısından işçi sınıfı iktidarındır; çünkü işçi sınıfının ideolojisini meydana getiren bilimsel sosyalizmin ışığı ve çerçevesi içinde zamanın şart ve imkânlarına uygun gerçekçi bir sosyalist politika yürütür, işçi sınıfının, yoksul köylülerle ittifak kurması, öbür emekçi sınıfların desteğini kazanması, o sınıflarla pazarlık edip tavizler vererek bir koalisyon kurması demek değildir, öbür sınıfları işçi sınıfı ideolojisine ve politikasına kazanmaktır. İşçi sınıfı iktidarı hiçbir zaman sadece işçi sınıfına dayanan, sadece onu kapsayan demek değildir. İşçi sınıfının bilimsel sosyalizme dayanan politikası çeşitli emekçi sınıfların durumunu, ihtiyaçlarını, değişme doğrultularını da gözönünde tutar ve politikası bunları da kapsar.

2. Toprak reformu öngörülüşü için TİP'in sosyalist bir parti olmadığı ve TİP

iktidarının sosyalist bir iktidar olmayacağı iddiası da aynı derecede geçersizdir. Bu gün dünyanın geri bırakılmış ülkelerinde toprak reformlarının baş savunucuları o ülkelerin işçi sınıfı partileridir, bundan dolayı da onlara, işçi sınıfının sosyalist partisi değilsiniz, demek kimsenin aklına gelmez. Öte yandan, bu partilerin ve Türkiye’de TİP’in öngördüğü toprak reformu burjuvazinin yapacağı -o da yaparsa- nitelikte toprak reformları değildir. Batıda burjuva demokratik devrimleri sonucu meydana gelen toprak reformlarından da kesinlikle ayrıdır. Oralarda feodal malikâneler parçalanmış ve küçük köylü mülkiyetine dönüşen işletmeler kapitalist düzenin gelişme kanunlarına terkedilmiştir. Ya da büyük toprak sahipleri mülkiyeti ellerinde tutup işletmeciliği başkalarına devrederek tarımda büyük kapitalist işletmeler meydana getirmişlerdir. TİP’in öngördüğü toprak reformu ise sadece toprakların köylülere dağıtılmasını öngörmez ve dağıtılan topraklar kapitalist sistemin gelişme kanunlarına terk edilecek değildir. Toprak reformu aynı zamanda tarımsal üretimin yeniden örgütlenmesini kapsar. Daha ilk ağızda dağıtılan toprakların devlet istasyonları etrafında toplanıp bir çeşit örgütlenmesi öngörülmüştür. Devlet yardımı, teşvik edici tedbirleri ve köylü kitlelerin eğitilmesi ile kooperatifleşme gerçekleştirilecektir. Ve bu da basit kooperatiflerden daha gelişkin kooperatiflere doğru bir süreç içinde oluşturulacaktır. Toprak reformu denince, bütün bunları zaman içinde gelişen, bütünleşen bir süreç olarak düşünmek gerekir. Böyle bir toprak reformu anlayışı ve uygulaması elbette toprak reformlarıyla özdeşleştirilemez.

3. TİP programında, iktidara gelince bütün üretim araçlarının özel mülkiyetini ortadan kaldırılması öngörülüyor diye, TİP’in sosyalist parti niteliğini reddetme ise asla savunulmayacak sakat bir görüş ve tutumdur. Her ülkenin kendine özgü somut şartları diyoruz. Sömürge ve yarı sömürge durumdan politik bağımsızlığa ulaşan, az gelişmiş ülkeler, veya ileri derecede gelişmemiş kapitalist sistemden sosyalizme geçen toplumlar, sanayileşebilmek, kalkınabilmek için ekonomide bir devlet sektörü meydana getirme sorunu ile karşılaşmışlardır. Türkiye’de ise yatırımları, teknolojisini, işletme büyüklüğü ve işçi sayısının yoğunluğu ile milli ekonominin büyük, önemli kesimini teşkil eden bir devlet işletmeciliği kesimi esasen meydana getirilmiştir. Sosyalist parti iktidarı bunu burjuva döneminden miras alacaktır. Bu son derece önemli bir noktadır ve Türkiye’yi birçok az gelişmiş ülkelerden ayıran bir husustur. Program uyarınca da dış ticaretin, bankacılığın, sigortacılığın millileştirilmesine girişilecek, böylece devlet sektörü daha da genişleyecektir. Ne nitelikte olacaktır bu genişletilmiş devlet sektörü? Elbette, burjuvazinin denetiminde ve hizmetinde bir devlet kapitalizmi olarak muhafaza edilmeyecektir, işçi ve emekçi halkın denetim ve hizmetinde bir sektör haline getirilecektir, yani sosyalist bir muhteva veya dönüştürülecektir. Böylece milli ekonominin en büyük, en önemli, en ağırlığı olan kesimi kapitalist üretim ilişkileri dışına çıkarılmış olacaktır. Ayrıca, yeni temel sanayi kolları devlet eliyle kurulacak ve özel sektörde büyük üretim ve mübadele araçları da “kilit taşı” vazifesini görenlerden başlayarak devletleştirilecektir. Bu kayıtlarla bir özel sektöre yine de müsaade edilmesi, “milli burjuvazi” ile bir koalisyona gidildiği, ona tavizler verildiği, bir “karma ekonomi” politikası güdüldüğü için olmayacaktır. Üretim güçlerinin ve mübadele araçlarının henüz merkezi kararlara bağlanacak, bağlandığı taktirde randımanlı sonuçlar verecek kadar gelişmediğinden

ötürü olacaktır. (Charles Bettelheim üretim güçlerinin yeterince gelişmemiş olduğu hallerde üretimi merkezi kararlara bağlamanın kurtasiyeciliğe ve bürokrasiye yol açtığı görüşündedir). Her hal ve şartta, kapitalist üretim ilişkilerinin kendi ekonomik kanunlarına göre serbestçe gelişmesine müsaade olunmayacak, yukarıda belirttiğimiz şuurular içinde özel sektör de plâna bağlanacak, davranışları ve hesapları yakından denetlenecektir. Türkiye en azından altmış yıldır burjuva demokratik devrim süreci içindedir. Otokrasi (sultanlık ve halifelik) kaldırılmış, cumhuriyet ilân edilmiş, 8 saatlik iş günü, gizli oyla genel seçimler, sınıf esaslı üzerinden dernek, parti kurma vb. kabul edilmiştir. Karşımızdakilerin, milli demokratik devrim konusunda kaynaklardan biri olarak ileri sürdükleri Lenin'in İki Taktik'te sözünü ettiği durumla Türkiye'deki durumun hiç ilgisi yoktur. Ve ilginç olan nokta, Lenin'in 1908 meşrutiyet hareketinden burjuva demokratik devrim hareketi olarak söz edişidir.

Türkiye batılı kapitalist ülkeler ölçüsünde ve biçiminde sanayileşmiş ve kalkınmış olmasa da, Türkiye ekonomisinde bugün hâkim üretim ilişkisi kapitalist ilişkidir. Feodal kalıntılar da, daima örnek olarak ileri sürülen devrim öncesi Çin ile asla kıyaslanabilecek ölçüde ve biçimde mevcut değildir (örneğin, orada savaş beyleri, özel orduları vardı ve birbirleriyle harb ederlerdi). Ve ne tuhaftır, bizim görüşümüze karşı milli demokratik devrimi savunanların kendi tezlerini dayandırdıkları veya dayandırdıklarını söyledikleri Mao Çetung, Yeni Demokrasi adlı kitabında, burjuva, demokratik devrimlerini "eski tip", "yeni tip", diye ikiye ayırdıktan sonra, birinci dünya savaşından ve Ekim ihtilalinden sonra eski tip burjuva demokratik devrimi yapan tek ülke olarak Türkiye'yi gösteriyor ve bunu bir istisna olarak kabul edip bir daha böyle bir şeyin ne Çin'de ne başka bir ülkede olmayacağını söylüyor.

Her ülkenin ve Türkiyenin kendine özgü somut şartları derken, bütün bunları gözönünde tutmak, hesaba katmak gerekiyor. Burjuva demokratik devrimini yapmış, kapitalist üretim ilişkilerini hâkim üretim ilişkiler durumuna getirmiş, bu ara da devlet kapitalizmi niteliğinde büyük bir devlet sektörü kurmuş Türkiye'nin bundan sonraki devrim aşaması ancak sosyalist devrim olur.

Türkiye'de burjuva demokratik devrimin yapılmış olmasından sözetmek, bunun, batıdaki burjuva demokratik devrimlerle aynı olduğu anlamına gelmez. Nasıl ki Türkiye'de hâkim üretim ilişkisi kapitalisttir demek, Türkiye'de batıdaki gibi bir kapitalist düzen vardır demek değilse. Sanayi burjuvazisi gelişmemiş, ticaret burjuvazisinin ağır bastığı bir burjuva demokratik devrimi. Demokrasi konusu da aynı farklılık içinde. Politik rejimler ekonomik sistemlere göre gerçek anlamda sanayileşmemiş (ama yine de şu veya bu nitelikte olsun bir sınıai gelişme göstermiş ve gösteren), ticaret burjuvazi de, sanayi burjuvazisi de "kompradorlaşmış", emperyalist aşamadaki dünya kapitalist sistemi ile bütünleşmiş, tasfiye halinde de olsa feodal kalıntılar barındıran, "az gelişmiş" bir kapitalist sistemin politik demokrasisi, elbette ileri derecede sanayileşmiş, ileri teknolojiye sahip, az gelişmiş ekonomilere hâkim kapitalist sistemlerin politik demokrasisi ile aynı olmaz. Bizde olduğu gibi olur. İşte böyle bezin böyle kenarı, böyle bir kapitalizmin böyle bir "demokrasi"si! Durumu batı özentisi, batı taklitçiliği ile izah, sosyolojik açıdan geçerli bir izah değildir, özentisi, taklitçilik varsa, bu olgunun kendisi sosyolojik izaha muhtaçtır. İzahın anahtarı ise mevcut ekonomik sistemdedir.

Bizde burjuva demokratik devrimin tamamlanmamış olduğu, “gerçek demokrasi” bulunmadığı görüşleri de olduğu gibi kabul edilecek görüşler değildir. Sömürülen sınıflar açısından burjuva demokrasileri hiçbir zaman “tamamlanmış” ve “gerçek” demokrasi değildir. En ileri kapitalist toplumlarda dahi işçiler ve emekçiler burjuvalarla gerçekten eşit hak ve özgürlüklere sahip midirler? Burjuva demokrasilerinin bir adı da burjuva diktatörlüğü değil midir?

Türkiye nasıl kapitalist yoldan kalkınamazsa, batı modeli kapitalist aşamadan geçmek zorunda değilse, politik düzeyde de batının geçirdiği tecrübeyi tam tekrarlama dan sosyalist demokrasiye yönelmek durumundadır.

Emek, Sayı 20, Ocak 1970